

Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů

Lenka Zemanová

Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů

Výzkumné otázky

1. Jak se rozvíjí počáteční čtenářská gramotnost dětí, které přicházejí do školy se znalostí čtení?
2. Jaké jsou vhodné aktivity pro časné čtenáře v 1. ročníku základní školy? Jak udržet a neztratit jejich motivaci?
3. Jak a kdy se tyto děti naučily číst? Naučily se to samy, nebo je to někdo naučil?
4. Jaké je rodinné zázemí časných čtenářů?
5. Jaká je souvislost časného čtení a rozumového nadání dítěte?

Metody výzkumu

1. **rozhovor** – s dětmi, jejich rodiči a učiteli
2. **pozorování** práce učitele i sledovaných dětí ve třídě
3. **analýza prací** dítěte během 1. ročníku ZŠ
4. orientační **test nadání** v pololetí 1. třídy (vlastní test s využitím screeningové metody NOMI a posuzovací škály IDENA)

Popis sběru dat

1. **oslovení ředitelů** několika ZŠ s prosbou o spolupráci
2. **oslovení učitelek** v 1. třídě daných škol
3. vstupní **test čtení** (čtení s porozuměním alespoň na úrovni slov)
4. **rozhovory** s dětmi, rodiči a učiteli – na začátku a na konci školního roku,
příp. v pololetí
5. jednou měsíčně **návštěva školy a pozorování práce ve třídě** v hodinách čtení,
příp. v jiných předmětech
6. v pololetí orientační **test nadání** u sledovaných dětí

Ukázka analýzy rozhovoru

- rozhovor s žákem 1. třídy, který se naučil číst ve 4,5 letech
- Zjištěné kategorie:
 1. osoby zapojené do výuky čtení
 2. proces učení
 3. motivace (proč čte)
 4. co čte
 5. škola

1. osoby zapojené do výuky čtení

- Marek, maminka, tatínek, babička – rodiče naučili Marka písmenka, on se naučil je spojovat do slabik a slov, u babičky poprvé přečetl slovo (nápís na krabici) a zjistil, že umí číst

- Marek plánuje, že bude učit číst a psát svého mladšího bratra (4 roky)

„Až mu bude třeba pět, tak ho budu učit i psací písmenka, vygoogluju si všechny písanky a budu ho učit psát do písanky.“

2. proces učení

- nejprve písmenka za odměnu, když nechtěl jíst, pak začal sám číst, slova, nápisy, knihy, nejprve „první čtení“, následně náročnější knihy

3. motivace (proč čte)

- čtení spojeno nejprve s jídlem

(když nechtěl Marek jíst, psali mu rodiče písmenka, bavilo ho to)

- u babičky přečetl první slovo také při jídle

- později radost z toho, že umí číst, chtěl to stále zkoušet

(četl nápisy cestou tramvají)

- rodiče mu četli a stále čtou před spaním – velká motivace

„Máma mi četla knížky, tak jsem poznal, že je to takový zajímavý, tak jsem si začal číst.“

- zpočátku četli rodiče a Marek jednu knihu střídavě – před spaním a přes den

„Takže jsem to měl poměrně rychle přečtený.“

4. co čte

- první čtení (Kvak a Žbluňk)
- Rychlé šípy – komiks i další knihy – vše z domácí knihovny
- foglarovky, mayovky, ransomovky, Mauglí
- skautský časopis

„Když přijdu ze školy, tak se umeju, jdu si sednout do křesla a jdu si číst.“

5. škola

„Já jsem si vzal do školy knížku. Černýho bleska jsem si četl.“

- později dostal od paní učitelky sešity s úkoly na čtení s porozuměním, asi od Vánoc už čte se třídou z čítanky
- navštěvuje program pro nadané žáky v předmětech ČJ, M, prvouka

Výzkumná zjištění

1. potvrdil se můj předpoklad, že dítě v 1. třídě může být spolehlivým a **věřohodným účastníkem výzkumného rozhovoru**, že dokáže reflektovat a popsat proces svého učení
2. pro rozvoj čtení je zásadní **rodinné zázemí** a vztah rodičů ke čtení a ke knihám
3. dítě se může **naučit číst samo** jen s minimální pomocí (potřebuje pochopit, že písmena a slova jsou symboly jako dopravní značky, vlajky nebo noty)
4. dítě, které přichází do 1. třídy se znalostí čtení, může svou **čtenářskou gramotnost dále rozvíjet**, nemusí „čekat na ostatní“, důležité je podporovat jeho **motivaci**